

ทรรศนะและวิจารณ์บทบาททหารกับการเมืองไทยในอนาคตของประชาธิปไตย

Views and Criticisms of the Military's Role in Thai Politics in the Future of Democracy

พระไกรสร ศรีธีรภพ¹

Phra Kraisorn Sririphop

Received: November 21, 2022

Revised: April 18, 2023

Accepted: June 11, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทรรศนะและวิจารณ์บทบาททหารกับการเมืองไทยในอนาคตของประชาธิปไตย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารวิชาการ บทความ ตำรา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารต่าง ๆ พบว่า 1) บทบาททหารกับการเมืองไทยในปัจจุบัน การตกผลึกทางความคิดของประชาชนในสังคมให้ทัศนะว่า ปัจจุบันทหารไม่มีท่าทีต่อการมาแทรกแซงในการเมืองต้องการกู้ศรัทธาในวิชาชีพมากกว่าจากท่าทีของผู้นำกองทัพ 2) บทบาททหารกับการเมืองไทยในอนาคตทหารจะหันมาสนใจไปที่ความเป็นวิชาชีพทางทหารมากขึ้น ในฐานะองค์กรปกป้องประเทศ 3) ทัศนะของทหารไทยต่อปัจจัยในการทำรัฐประหารเกิดจากอุดมการณ์อำนาจนิยมเพื่อที่จะสร้างกลไกควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศ 5 ประการ คือ (1) พฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวง (2) ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต (3) รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา (4) การทำลายสถาบันทางทหาร (5) การบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ แนวทางในอนาคตของประชาธิปไตยไทยในอนาคตของประชาธิปไตยไทย ข้างหน้าเสถียรภาพของการเมืองไทยจะเข้าสู่ความเป็นรัฐที่ดี 5) ทัศนคติทางการเมืองและบริบทในอนาคตของทหารกับการเมืองไทย ทหารอาจจะไม่มีทัศนคติบริบทกับการเมืองไทย แต่ยังมีบทบาทอิทธิพลและความสัมพันธ์กับประชาชนในด้านของการศึกษา (โรงเรียนนายสิบทหาร โรงเรียนทหารช่าง

¹ วัดหน้าพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช; Wat Na Phraborommathat Nakhon Si Thammarat

Corresponding author, e-mail: sririphop.krai@gmail.com

โรงเรียนนายร้อย) 6) แนวทางป้องกันไม่ให้เกิดการรัฐประหารให้รัฐเข้าควบคุมอำนาจการทางเศรษฐกิจของกองทัพเพราะเมื่อกองทัพเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ก็ตามมาด้วยแรงจูงใจที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมือง

คำสำคัญ: ประชาธิปไตย, กระแสโลกาภิวัตน์, รัฐประหาร, กองทัพไทย, ธรรมเนียมการปฏิบัติ

Abstract

This academic article aimed to study the views and criticisms of the military's role in Thai politics in the future of democracy by collecting information from academic documents, articles, textbooks, newspapers, magazines, journals. It was found that 1) in terms of the role of the military in current Thai politics, the crystallization of the thoughts of people in society gave the view that at present, the military had no attitude towards interfering in politics, wanting to restore faith in the profession rather than from the attitude of the military leaders; 2) in the aspect of the role of the military in Thai politics in the future, the military will turn its attention to military professionalism more as an organization protecting the country; 3) the Thai military's views on the factors in the coup d'état was caused by the ideology of authoritarianism in order to create a mechanism to control power in governing the country in 5 ways: (1) corrupt behavior, (2) political officials used their power to oppress honest civil servants, (3) the government was a parliamentary dictatorship, (4) the destruction of the military establishment, (5) distortion of the case to overthrow the monarchy. The direction of Thai democracy in the future will have stability in Thai politics and will lead to a good state; 5) for political attitudes and the future context of the military and Thai politics, the military may not have a perspective on Thai politics. But it also had a role of influence and relationship with the public in the field of education. (Army Non-commissioned Officer School, Military Engineer School, Cadet Academy); 6) the guidelines for preventing a coup d'état by allowing the state to control the economic empire of the military because when the

military was involved with the economy. It will have the motivation to get involved in politics.

Keywords: Democracy, Globalization, Coup D'etat, Thai Army, Customs

บทนำ

ย้อนกลับไปปีพุทธศักราช 2540 ประเทศไทยเคยเป็นประเทศที่มีดัชนีความเป็นประชาธิปไตยสูงสุดในอาเซียน มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และมีเสรีภาพทางการเมือง แม้จะเผชิญวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้งก็ยังสามารถพลิกฟื้นได้ในเวลาอันสั้น จนประเทศอื่น ๆ รอบข้างมองเป็นต้นแบบของการพัฒนา จนกระทั่งเกิดการรัฐประหารอีกครั้งในปี พุทธศักราช 2549 เป็นต้นมา ความเลวร้ายของการรัฐประหารได้เข้ามาบดบังบทบาททางการเมืองไทย ประชาธิปไตยไทยจึงไม่สามารถเจริญก้าวหน้าได้ในรอบเกือบหนึ่งศตวรรษทำให้ประเทศไทยอยู่ในสภาพล้าหลังเสื่อมโทรมไม่เป็นอารยะ และเกี่ยวโยงและส่งผลต่อปัจจัยหลักด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่มีความสำคัญที่สุด ไทยอาจนำพาประเทศไปสู่การเป็นรัฐล้มเหลวได้เสมอ ความเลวร้ายของการรัฐประหารได้เข้ามาบดบังบทบาททางการเมืองไทย ประชาธิปไตยไทยจึงไม่สามารถ เจริญก้าวหน้าได้ในรอบเกือบหนึ่งศตวรรษ สังคมไทยเองก็เช่นกัน ผ่านประสบการณ์อุบัติเหตุทางการเมืองหลากหลาย พัฒนาการจากจากเหตุการณ์ 14-16 ตุลาคม, 19 ตุลาคม, พฤษภาทมิฬ, พันธมิตร, แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.), แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.), กลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส) จนถึงกระบวนการกลุ่มกดดันของเยาวชนคนหนุ่มสาวในปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางอุดมการณ์ความคิดเห็นและค่านิยมทางการเมืองของคนต่างรุ่นต่างวัย การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเก่า ผังลึกในสังคมเป็นปัจจัยสำคัญขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นตลอดจนถึง ไม่ยอมรับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม (Authoritative Political Culture) และ 2) ไม่ส่งเสริมระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Patronage System)

จากมิติทางบทเรียน 10 ปีที่ผ่านมา ด้านเหตุและปัจจัยโอกาสในทางด้านการทำรัฐประหารจากกองทัพยากที่จะเกิดขึ้น โดยประมวลจากการแสดงออกในทางปฏิบัติอย่างชัดเจนจากผู้นำกองทัพ ในอนาคตเสถียรภาพทางการเมืองไทยและประชาธิปไตยในไทย 5-10 ปีข้างหน้าเมืองไทยจะเข้าสู่ความเป็นรัฐที่ดี

เนื้อเรื่อง

หลังเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน นับรวมเป็นเวลา 89 ปี การเปลี่ยนการปกครอง 2475 เป็นกำเนิดของระบอบการปกครองใหม่ ซึ่งนำความก้าวหน้ามาให้กับชาติแบบงานในช่วงแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แสดงผ่านวลีที่สั้นเป็นกำเนิดของระบอบการปกครองใหม่ ซึ่งนำความก้าวหน้ามาให้กับชาติแบบงานในช่วงแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แสดงผ่านวลีที่สั้น ๆ (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2558) สังคมไทยได้เลือกกระบวนการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ที่ใช้ระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ระบอบประชาธิปไตย ล้มลุกคลุกคลานมาตลอด การพัฒนาระบบประชาธิปไตยยังคงเน้นการพัฒนา รูปแบบมากกว่าการ พัฒนาอุดมการณ์และวิถีชีวิต รวมทั้งยังขาดการรับฟังเสียงจากประชาชน และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปกครองตนเองอย่างแท้จริง การออกมาชุมนุมเคลื่อนไหว ให้ปฏิรูปกองทัพ โดยสันติวิธีของคนรุ่นใหม่ ในปี 2563 นับเป็นช่วงรอยต่อ

เนื่องจากการจัดระเบียบโลกใหม่ และการจัดการปกครองโลกใหม่จะเป็นศตวรรษ แห่งการปกครองโลกใหม่ และการเปลี่ยนแปลงในแง่ของด้านสารบบการเมือง ระบบ ตัวผู้นำ และอุดมการณ์ ทฤษฎีของโลกตะวันตก คือ ทฤษฎี ความเปลี่ยนแปลงแห่งสายลม (Wind Change Theory) ในรอบ 1 ทุก ๆ 100 ปี จะเกิดขึ้นทุกครั้ง และนำพาความผาสุก ในการเปลี่ยนแปลงด้านระบบ และตัวผู้นำ ซึ่งในวันหนึ่ง Wind Change Theory จะเกิดขึ้นในประเทศไทย นำมาสู่การมีเสถียรภาพทางการเมือง และเชื่อมโยงมาสู่บริบทการขับเคลื่อน ปัจจัยหลักด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีเสถียรภาพของความเป็นรัฐที่ดี ต่อยอดถึงการพัฒนาสรางเสถียรภาพและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สิทธิมนุษยชน และช่วยเสริมสร้างสันติภาพ ความเสมอภาค คุณภาพและความเจริญก้าวหน้าตามลำดับ

จากการมีสายพระเนตรที่กว้างไกล โดยเริ่มนับแต่การขึ้นครองราชย์ของรัชกาลที่ 5 ในปีพุทธศักราช 2411 คือ การสร้างระบบแบบโลกตะวันตก สืบเนื่องด้วย ณ ตอนนั้นรูปแบบการปกครองของสยามและบริบททางจารีตยังไม่มี ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำริ ค่อย ๆ วางรากฐานแห่งประชาธิปไตยผ่านการปฏิรูปด้านคุณภาพชีวิต และทำสำเร็จในปีพุทธศักราช 2435 สิ่งที่มาคือการสร้างระบบราชการแบบโลกตะวันตก เช่น การสร้างกระทรวง/ทบวง/กรม การวางเส้นทางรถไฟ การเริ่มต้นของระบบการศึกษาไทยเพื่อสร้างบุคคลากรป้อนเข้าสู่ระบบราชการ ซึ่งนับเป็นวางรากฐานแห่งประชาธิปไตย ซึ่งนำมาสู่ความมีความเจริญด้านคุณภาพชีวิตและการมีสาธารณูปโภค/ ที่ทันสมัยและสมบูรณ์ และทรงประกาศเลิกทาส เพื่อให้มีความเสมอภาค ด้านสาธารณสุข มีการจัดตั้งโรงพยาบาล ด้านการศึกษา จัดตั้งโรงเรียน

ในการก่อร่างสร้างระบอบ ในการสร้างระบอบประชาธิปไตย 24 ปี ในรัชสมัยรัชกาล 5 และถึงช่วงไปนานหลังสิ้นสุดรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปีพุทธศักราช 2475 เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 40 กว่าปี ระบอบประชาธิปไตยแบบเต็มใบ ก่อนถูกเข้าแทนที่โดยการรัฐประหาร จากกองทัพและทหารไทยระบอบเผด็จการนับรวมเป็นเวลา 89 ปี

ความจริงว่าด้วยเหตุแห่งของระบบประชาธิปไตย เกือบหนึ่งศตวรรษนี้ เส้นขนานคู่ที่ไม่สามารถบรรจบในระบบการเมืองไทย คือ กองทัพและทหาร หากมีการปฏิรูปและควบคุมบทบาทของทหารกับการเมืองไทยจากรัฐบาลพลเรือนแบบถ้อยที ถ้อยอาศัย และส่งเสริมบริบทของทหารในฐานะองค์กรที่ปกป้องประเทศ จากภัยความมั่นคงในอนาคตเส้นขนานคู่ ระหว่างรัฐบาลพลเรือนกับกองทัพ อาจจะแยกกันที่บริบทและบทบาทที่เด่นชัดในหน้าที่จากบทเรียน 10 ปีที่ผ่านมา ดรชณีพลวัตในทางด้าน ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งประเทศไทยเองขาดการขับเคลื่อน บริบทหลัก 3 ด้านนี้มา 2 ช่วงเวลาที่ 1 คือ ปีพ.ศ. 2549-พ.ศ. 2552 เป็นเวลา 3 ปี ช่วงเวลาที่ 2 ปี พ.ศ 2557-2562 เป็นเวลา 5 ปี ณ บริบทของทหารที่มีอิทธิพลต่อระบบประชาธิปไตยและการเมืองไทย และเกี่ยวโยงและส่งผลกระทบต่อปัจจัยหลักด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่มีความสำคัญที่สุดไทยอาจนำพาประเทศไปสู่การเป็นรัฐล้มเหลวได้เสมอ ผู้นำกองทัพเองก็ต้องการปรับกองทัพให้มีความเป็นประสิทธิภาพในโลกสมัยใหม่ ผ่านกรอบความสัมพันธ์ระหว่าง “รัฐและสังคม” กองทัพไม่ใช่ตัวแสดงหลักตัวเดียวในเวทีการเมืองอีกต่อไปแล้ว (สุจิต บุญบงการ, 2556)

บทบาทของทหารกับการเมืองไทยในปัจจุบัน พ.ศ. 2566

บทบาทของทหารกับการเมืองไทยปัจจุบัน จากปัจจัยภายใต้ช่วงหลังเหตุการณ์เลือกตั้งใหญ่ ปี 2562 ในทางแสดงบทบาทและวิถีทางการปฏิบัติ ต่อบทบาทของทหารกับการเมืองไทยในปัจจุบันวางเฉยไม่มี ท่าทีต่อการมาแทรกแซงในการเมือง ถึงแม้ว่าอาจจะมีข่าวลือเรื่องการจะเกิดรัฐประหารต่อรัฐบาลอีกครั้ง ซึ่งกองทัพไม่มีบทบาทและท่าทีในลักษณะเช่นนี้ ด้วยปัจจัยหลัก ๆ ฐานบารมีของตัวผู้นำและแกนนำในรัฐบาลของพรรคพลังประชารัฐมีบารมี และมีการเสริมแรงในแง่ของอิทธิพลทางความคิด (Reinforcement) ความผูกพันกันทางสัญชาตญาณ (Instincts) แบบ “ทหารนิยม” บทบาทต่อการการเมืองไทยในปัจจุบันของทหาร ไม่มีตัวตนในการสร้างบทบาททางการเมือง ต้องการที่จะมีบริบทในด้านของแสดงตัวต้องการกู้ศรัทธาต่อประชาชนมากกว่า ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ว่า เพราะที่ผ่านมามีข้อขัดแย้งที่จะเผชิญ สถานะวิกฤตเสื่อมศรัทธา ไม่มีความเป็นวิชาชีพของทหารเป็นองค์กรเพื่อการป้องกันประเทศ ในทางปฏิบัติทางเจตนารมณ์ต้องการปรับกองทัพให้มีความเป็นประสิทธิภาพในการสากลในโลกสมัยใหม่

จากปัจจัยภายใต้ช่วงหลังเหตุการณ์เลือกตั้งใหญ่ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2562 บทบาทของทหารกับการเมืองไทยในปัจจุบันดูวางเฉย และไม่มีท่าทีต่อการมาแทรกแซงในการเมือง ถึงแม้ว่าอาจจะมีข่าวลือเรื่องการจะเกิดรัฐประหารต่อรัฐบาลอีกครั้ง ซึ่งกองทัพไม่มีบทบาทและท่าทีในลักษณะเช่นนี้ ด้วยปัจจัยหลัก ๆ ฐานบารมีของตัวผู้นำและแกนนำในรัฐบาลของพรรคพลังประชารัฐมีบารมี และมีการเสริมแรงในแง่ของอิทธิพลทางความคิด (Reinforcement) ความผูกพันกันในทางสัญชาตญาณ (Instincts) แบบ “ทหารนิยม” (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ, 2552)

บทบาทต่อการการเมืองไทยในปัจจุบันของทหาร มีการวางเฉยไม่มีตัวตนในการสร้างบทบาททางการเมือง ต้องการที่จะมีบทบาทในด้านของแสดงตัวต้องการกู้ศรัทธาต่อประชาชนมากกว่า ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ว่า เพราะที่ผ่านมาค่อนข้างที่จะ เผชิญ สถานะวิกฤตเสื่อมศรัทธา ไม่มีความเป็นวิชาชีพของทหารเป็นองค์กรเพื่อการป้องกันประเทศ ในทางปฏิบัติทางเจตนารมณ์ต้องการปรับกองทัพให้มีความเป็นประสิทธิภาพในการสากลในโลกสมัยใหม่

บทบาททหารกับการเมืองไทยในอนาคต กับการคาดการณ์หลังเลือกตั้งใหญ่ ช่วงปี พ.ศ. 2566-2570 การแสดงเจตจำนงค์ให้บทบาทของทหารเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองน้อยลง กองทัพเองก็ต้องการปรับให้มีความเป็นประสิทธิภาพในการสากลในโลกสมัยใหม่ ไม่ใช่องค์กรเพื่อการบริหารประเทศบทบาทของกองทัพในอนาคตผ่านกรอบความสัมพันธ์ระหว่าง “รัฐและสังคม” ในฐานะที่กองทัพเป็นสถาบันรัฐและเข้ามามีความสัมพันธ์กับสังคม ทุกวันนี้ จากการตกลึกทางความคิดของประชาชนในสังคมที่บอกว่าทหารควรมีบทบาทอย่างไรในอนาคตการเมืองไทยภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือนในอนาคต ที่แสดงความเจตจำนงค์ให้บทบาทของทหารเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองน้อยลง ต้องการปรับกองทัพให้มีความเป็นประสิทธิภาพในการสากลในโลกสมัยใหม่ มีความเป็นวิชาชีพของทหาร ไม่ใช่องค์กรเพื่อการบริหารประเทศในการจัดระเบียบโลกใหม่ซึ่งในอนาคตส่งผลต่อบทบาทของกองทัพในอนาคต อย่างชัดเจนจาก ในการเริ่มปรับบทบาททางการเมืองของทหาร ไม่คุกคามต่อการสร้างประชาธิปไตยจากสถานะเป็นเผชิญวิกฤตเสื่อมศรัทธา ในแง่ของบริบททางการเมืองหน้าที่ขององค์กร จากท่าทีอย่างชัดเจนของผู้นำกองทัพ ในอนาคตอันใกล้นี้ ต้องการที่จะให้ทหารมีบทบาทเกี่ยวกับการเมืองน้อยลงแต่ก็ยังมีความสัมพันธ์กับประชาชน การสนับสนุนให้กองทัพพัฒนา ให้มีหน้าที่บริการสาธารณะสุข บรรเทาสาธารณภัย ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ ป่าและสิ่งแวดล้อมซึ่งในอนาคตบทบาทของทหารในโครงสร้างเป็นสถาบันที่มีบทบาททางการเมืองน้อยลง และอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือน

ทัศนะของทหารไทยต่อปัจจัยในการทำรัฐประหาร

มิติเหตุผลและความจำเป็นทั้งต้องใช้กำลังพลและวิธีเข้ายึดและควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศของทหารในการก่อการรัฐประหาร มิติประวัติศาสตร์เปรียบเทียบไว้ว่าการรัฐประหารนี้เสมือนเป็นการสืบทอดการแสดงถึงความล้าหลัง ในทางอุดมการณ์ และทางความคิด ทศนะต่อปัจจัยในการทำรัฐประหารของทหารไทย จากมิติเหตุผลและความจำเป็นทั้งต้องใช้กำลังพลและวิธีเข้ายึดและควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศ มีดังนี้

1. ปัจจัยทางความคิดและอุดมการณ์แบบราชานิยม และเสนานิยม ภายใต้นิยามกองทัพอยู่ภายใต้ “องค์อธิปัตย์” (Sovereign) ที่เป็นพระมหากษัตริย์ ความคิดที่กองทัพมีหน้าที่ ในการปกป้องและคุ้มครองสถาบันกษัตริย์

2. ปัจจัยทางการสร้างกลไกมากมายในการอ้างอำนาจ การถูกตรึงทางอำนาจจากฝ่ายบริหารและตุลาการ โดยรัฐบาลพลเรือน การต่อสู้ระหว่างข้าอำนาจทหารและรัฐบาลพลเรือน ผังปากฝ่ายทหารของไทย ต้องระงับมิให้รัฐบาลพลเรือน สามารถรวมตัวกันได้เพื่อต่อกร และเพื่อให้พรรคการเมืองให้เห็นต่างการเมืองและรัฐบาลเรือนไม่สามารถมีความต่อเนื่องหรือหรือสามารถขยายฐานมวลชนจนเข้มแข็ง (ณัฐพล ใจจริง และคณะ, 2558) ด้วยเหตุผลหลักที่จะทำลายโดยการรัฐประหาร เข้ายึดและควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศเพื่อที่จะสร้างกลไกในการอ้างอำนาจ ซึ่งเปรียบเสมือนข้ออ้าง ได้แก่ 5 ประการ คือ ประการที่ 1 พฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวง ประการที่ 2 ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต ประการที่ 3 รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ประการที่ 4 การทำลายสถาบันทางทหาร และประการที่ 5 การบิดเบือนคดีล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นจุดสำคัญในมิติหักเหที่บิดเบือนความเป็นจริง เนื่องด้วยว่าหลักข้ออ้าง 5 ประการ ซึ่งจากมุมมองพื้นฐานทางเหตุผลและทางปฏิบัติไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

การคาดการณ์แนวทางในอนาคตของประชาธิปไตยไทย ช่วงปี พ.ศ.2566-2570

จากอดีตความมีดัชนีความเป็นประชาธิปไตยสูงสุดในอาเซียน ในปีพุทธศักราช 2540 ประเทศไทยเคยเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และมีเสถียรภาพทางการเมืองสูงสุดในอาเซียนจนประเทศอื่น ๆ รอบข้างมองเป็นต้นแบบของการพัฒนา เนื่องด้วยเกิดการนำมาซึ่งการถูกทำรัฐประหารของกองทัพในทำเนียบประเทศไทยเองขาดการขับเคลื่อนจากบริบทหลักและความน่าเชื่อถือในเวทีโลก ขาดการมีความเข้มแข็งในระบบประชาธิปไตยและมีความมีเสถียรภาพทางการเมือง การคาดการณ์ต่ออนาคตของประชาธิปไตยไทยเกิดขึ้นได้จริงในสังคมไทย อันเนื่องมาจากหลาย ๆ ทศนคติ สาเหตุหลัก คือ ต้องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเก่า ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม (Authoritative Political Culture) โดยวัฒนธรรมการเมืองแบบอำนาจนิยมนี้ เป็นลักษณะแนวโน้มที่สมาชิกในสังคมต่างเห็นว่า “อำนาจคือความถูกต้อง” กล่าวคือ กลุ่มคนที่มีสถานะอำนาจทางเศรษฐกิจและทางการเมืองเป็นผู้ที่ถูกต้องเสมอ ได้รับการยกย่องเชิดชูและจำเป็นที่ผู้อยู่ในลำดับชั้นต่ำกว่าก็ต้องปฏิบัติตามเคารพ เชื้อพืง และเกรงกลัวต่อกลุ่มอภิสิทธิ์ชนเหล่านั้น

2. ระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Patronage System) เป็นวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคมไทยกล่าวคือเป็นระบบวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยฝ่ายหนึ่งยอมรับอิทธิพลและความคุ้มครองของฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่า เช่น เด็กกับผู้ใหญ่ ผู้ที่มีตำแหน่งสูงกว่ากับผู้มีตำแหน่งต่ำกว่า ผู้ที่มีอาวุโสกว่ากับผู้ที่มีอาวุโสน้อยกว่า โดยความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์นี้ ดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย โดยเฉพาะได้รับการเกื้อหนุนด้วยหลักธรรมเรื่องความกตัญญูทศเวท การตอบแทนบุญคุณ และความเชื่อเรื่องบุญกรรม เป็นต้นนอกจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างข้างต้นนี้แล้ว การที่ประเทศเข้าสู่ภาวะปกติใหม่ เสถียรภาพของการเมืองไทยและความเป็นรัฐที่ดีในอนาคตของประชาธิปไตยจะมี 3 ฉากทัศน์ที่หาบซ้อนกัน คือ

ฉากทัศน์ที่ 1 การเมืองที่อยู่ในวังวนความขัดแย้ง ถ้าไม่มีการปฏิรูปการเมืองอย่างเป็นระบบจริงจัง รัฐไม่ปฏิรูป ประชาชนส่วนใหญ่นิ่งเฉย ไม่รวมตัวกันมากพอที่จะริเริ่มทำกิจกรรมการเมืองในหลายรูปแบบที่จะเป็นคานาจัดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเชิงปฏิรูปการเมืองไทยจะเป็นไปเรื่องของกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมืองทั้งเก่าและใหม่ที่จะต่อสู้แข่งขันและขัดแย้งแตกแยกกันไปอีก 2-3 ปี (นับจากปี พ.ศ. 2567)

ฉากทัศน์ที่ 2 การเมืองที่แตกแยกขัดแย้งรุนแรง ถ้าปฏิรูปการเมืองเป็นไปอย่างล่าช้าไม่เท่าทันกับการเร่งกดดันของเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำอย่างต่อเนื่องและความขัดแย้งทางการเมืองระหว่าง ขณะเดียวกันความแตกต่างและแตกแยกทางความคิดทางการเมือง ผลประโยชน์ ความต้องการระหว่างกลุ่มคนต่างช่วงวัย ต่างสถานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แสดงออกในรูปของความขัดแย้งที่มีการใช้ความรุนแรงทั้งทางสื่อโซเชียลมีเดียและการปะทะกันระหว่างกลุ่มผู้ประท้วงเรียกร้องต้องการขับไล่รัฐบาล เขียนรัฐธรรมนูญใหม่ กับเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ในแทบทุกภูมิภาคได้ทวีรุนแรงความจากที่เป็นอยู่มากขึ้นตามลำดับ หากไม่มีการพูดคุยกันระหว่างแกนนำของทั้งสองฝ่ายเพื่อหาทางออกที่สันติหรือไม่มีฝ่ายใดยอมลดถอยแม้เพียงก้าวเดียว สถานการณ์อาจนำไปสู่การเป็นรัฐล้มเหลวได้

ฉากทัศน์ที่ 3 การเมืองประชาธิปไตยใหม่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองของโลกที่กำลังเกิดขึ้น และชีวิตหลังภาวะปกติใหม่ได้ปรับเปลี่ยนวิถีการ

ดำรงชีวิตและทักษะต่อการเมืองที่ต้องการการเมืองที่โจทช์ประเทศและตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่ม การเมืองจะไม่ใช้เรื่องที่มีตัวละครหลักที่เป็นกลุ่มความคิดก้าวหน้าที่จะเปลี่ยนแปลงประเทศกับกลุ่มความคิดอนุรักษนิยมที่ปกป้องผลประโยชน์ที่ฝังลึกในสังคมอีกต่อไป จะเป็นการเมืองที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ที่คนทุกระดับทุกพื้นที่ สาขาอาชีพเข้ามามีส่วนร่วม การเปลี่ยนเคลื่อนทางสังคมการเมืองนี้ จะทำให้เกิดแรงกดดันมหาศาลให้มีการปฏิรูปการเมืองครั้งใหญ่ของประเทศที่เป็นการจัดบทบาทหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมืองและระหว่างสถาบันการเมืองกับประชาชนเสียใหม่ การเมืองประชาธิปไตยใหม่กำลังก่อตัวขึ้น (กิติทัศน์ ผกาทอง, 2566) และน่าจะเห็นเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนภายในเวลา 3-5 ปี (นับจากปี พ.ศ. 2565) จากนั้นไป

บริบทอนาคตของทหารกับการเมืองไทย

1. หากพิจารณาจากมิติทางทหารกับการเมืองไทยนับจากปี พ.ศ. 2565 ซึ่งลักษณะเรียกในทางทฤษฎีรัฐศาสตร์ว่า การเติบโตและความเข้มแข็งของประชาสังคม (Civil Society) อันอาจถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของการเมืองในภาคพลเรือนในระบบการเมืองไทยที่ดำเนินสืบเนื่องมาการต้องถูกบังคับโดยสังคมให้ลดบทบาททางการเมืองของกองทัพลงนั้น ทำให้เกิด “อาการช็อก” แก่ทหารในกองทัพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งมีความหมายของนัยยะทางการเมืองว่า กองทัพไม่ใช่ตัวแสดงหลักตัวเดียวในเวทีการเมืองอีกต่อไปแล้ว ที่สุดก็คงเหลือแต่กลุ่มทหารหนุ่มและกลุ่มทหารประชาธิปไตย

2. ภาวะของบริบททางการเมือง ของทหารอยู่ในระหว่างการยื้อยุดฉุดกระซากกัน และกัน ในระหว่างบริบททางวัฒนธรรมการเมืองเก่า กับบริบทวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ จนทำให้เกิดภาวะประหลาดขึ้น ดังคำกล่าวของ Antonio Gramsci ที่เคยว่าไว้นานแล้ว คือ “Old Political Cultural Context and New Political Cultural Context Until Causing a Strange Situation” นั้นเอง ซึ่งหากมองกันตามสภาพแห่งความจริง ตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงของการจัดระเบียบโลกใหม่ส่งผลต่อกองทัพไทย ในแง่การปรับบริบทในแง่ของวิชาชีพ ในแง่ของวัฒนธรรมองค์กร รวมถึงโครงสร้างองค์กรในอนาคตอันใกล้นี้้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทหารในโครงสร้างจะเป็นสถาบันที่มีบทบาททางการเมืองน้อยลง อาจจะไม่มิตศนคติบริบทกับการเมืองไทย แต่ยังมีบทบาทอิทธิพลและความสัมพันธ์กับประชาชนในด้านของการศึกษา (โรงเรียนนายสิบทหาร โรงเรียนทหารช่าง โรงเรียนนายร้อย) และนวัตกรรมทางด้านวิศวกรรมเฉพาะด้าน ในทางกลับกันด้านกองทัพไทยเองต้องต้องการกู้ศรัทธาต่อประชาชนเพราะที่ผ่านมาค่อนข้างที่จะเผชิญสภาวะวิกฤตเสื่อมศรัทธา ในแง่ของบริบททางหน้าที่และทางสังคม ในฐานะที่กองทัพเป็นหนึ่งในตัวละครหลักของการเมืองไทย มีอิทธิพลต่อการสร้างและบั่นทอนประชาธิปไตยไทยตลอดมา ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกองทัพและตัว

ละครอื่น ๆ ในภูมิทัศน์การเมืองไทยมีอิทธิพลและบทบาททางการเมือง และในทฤษฎีวิจารณ์ ขอ
นำเสนอเพื่อแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดการรัฐประหารต่อเนื่องยั่งยืน

แนวทางป้องกันไม่ให้เกิดการรัฐประหาร

1. การควบคุมมวลชน กองทัพเป็นสถาบันที่ทำงานมวลชนอย่างต่อเนื่องมากที่สุด
ในสังคมไทย และใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลในการกล่อมเกลามวลชน การตรึงมวลชน การสอด
แนม โฆษณาชวนเชื่อทางอุดมการณ์ รวมถึงปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operation) ซึ่งแม้
อาจไม่ได้มีประสิทธิภาพมากนัก แต่หากมีประสิทธิภาพ กล่อมเกลາได้สำเร็จบางส่วนก็ระดมมวลชน
ได้แล้วในภาษาทหาร Infiltrate “สิ่งที่กองทัพทำตลอดเวลา คือ การสร้างวัฒนธรรมอำนาจนิยม
การสร้างมวลชนและกล่อมเกลาคความจงรักภักดีต่อสถาบันกองทัพและชาติ ที่เน้นความมั่นคงของ
กองทัพ ไม่ได้ปลุกฝังประชาธิปไตย และงานมวลชนเหล่านี้ก็ยังถูกใช้ขัดขวางการทำงานของพรรค
การเมือง ภาคประชาสังคม หรือกลุ่มเคลื่อนไหวประชาธิปไตยด้วย” นี่ทำให้สังคมไทยกลายเป็น
สังคมเหมือนค่ายทหาร (Militarized Society) ตรึงสังคมไว้ (สุชิน ตันติกุล, 2557)

2. รื้อถอนอำนาจ ปฏิรูปกองทัพไทย ยกเลิกเกณฑ์ทหาร ลดจำนวนอัตราตำแหน่ง
นายพล ลดงบประมาณกองทัพ หรือแม้กระทั่งยกเลิกสมาชิกวุฒิสภาที่จะนำไปสู่การสืบทอดอำนาจ
ของ คสช.

3. ยุบอาณาจักรทางเศรษฐกิจของกองทัพทั้งหมด ต้องรื้อระบบงบประมาณ
ทั้งหมดกิจการของกองทัพที่ไม่เกี่ยวกับการกิจจะต้องถูกยุบเลิกหรือโอนไปให้หน่วยงานอื่น ให้รัฐเข้า
ควบคุมธุรกิจของทหารต้องไปอยู่ภายใต้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่เป็นหน่วยงานพลเรือน
ไม่เช่นนั้นต้องโอนย้ายหรือแปรรูปออกไปเลย ไม่ว่าจะเป็นสนามมวย สนามกอล์ฟ โรงแรม รีสอร์ท
หรือคลื่นความถี่วิทยุก็ตามเพราะเมื่อกองทัพข้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ก็ตามมาด้วยแรงจูงใจที่จะเข้า
มาข้องเกี่ยวกับการเมือง

4. พัฒนากองทัพด้วยการสร้างทหารที่คิดเป็น ตระหนักถึงการทำตามคำสั่งที่ผิด
กฎหมาย แผลงข่าวไม่ประสงค์ออกนามคนเดิมกล่าวว่าเป็นเรื่องที่ต้องทำ ประเด็นอยู่ที่ชะหรือเร็ว
ต่อประเด็นการขัดคำสั่งรัฐประหาร การขัดคำสั่งให้ทำรัฐประหารด้วยเหตุผลทางกฎหมาย โดยออก
กฎหมายที่ขีดเส้นแบ่งคำสั่งทางทหารที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กำลังพลก็มีสิทธิไม่ต้องปฏิบัติตาม

สรุปผล

เมืองไทยในปัจจุบันในสภาวะบริบท ภายใต้ช่วงหลังเหตุการณ์เลือกตั้งใหญ่ ปี พ.ศ.
2562 หากเป็นไปตามโรดแมป (Road Map) การจัดระเบียบโลกใหม่ จากการมีกระแสและท่าทีของ

ผู้นำกองทัพเจตนาารมณต้องการปรับ กองทัพให้มีความเป็นประสิทธิภาพในโลกสมัยใหม่ ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลพลเรือน จากบริบทแนวคิดถูกปลูกฝังมาจากในอดีตและวิถีทางการปฏิบัติแบบ “ทหารนิยม” มาต่อระบบประชาธิปไตยในเมืองไทย ของทหารและกองทัพเผชิญสภาวะวิกฤตเสื่อมศรัทธาต่อสังคมมาก ถึงแม้ว่าอาจจะมีข่าวลือเรื่องการจะเกิดรัฐประหารต่อรัฐบาลอีก ท่าทีในลักษณะเช่นนี้ในปัจจุบันของทหาร ไม่ต้องการที่จะมีตัวตนในการสร้างบทบาททางการเมืองดูชา ๆ ลง วางเฉย ความต้องการของกองทัพจากบริบทในด้านพฤติกรรมคือการแสดงออกในที่ท่า ต้องการกู้ศรัทธาต่อประชาชนต้องการที่จะมีบริบทในด้านของแสดงตัวตนส่งเสริมประชาธิปไตย เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ที่มีใช้ในทางการเมืองแต่ในด้านของการศึกษา (โรงเรียนนายสิบทหาร โรงเรียนทหารช่าง โรงเรียนนายร้อย) และนวัตกรรมทางด้านวิศวกรรมเฉพาะด้าน ในอนาคตกองทัพมีความเป็นประสิทธิภาพในสากลในโลกสมัยใหม่เพราะการพัฒนาระบบประชาธิปไตย ทำให้ระบอบอำนาจนิยมดำรงตน อยู่ในกระแสโลกได้อย่างยากลำบากยิ่ง ซึ่งส่งผลให้ทหารมีบทบาทเกี่ยวกับการเมืองน้อยลงแต่ก็ยังมีความสัมพันธ์กับประชาชน นอกเหนือจากการเป็นองค์กรที่ปกป้องประเทศ แต่มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจให้กับประชาชน มีหน้าที่บริการสาธารณสุข บรรเทาสาธารณภัย ปกป้องทรัพยากรธรรมชาติป่าและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในอนาคตบทบาทของทหารเริ่มก่อร่างจากการ เปลี่ยนไปในการเริ่มปรับบริบททางการเมืองของทหาร ผู้นำเหล่าทัพปฏิบัติด้านการแสดงออกอย่างชัดเจน เพื่อสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองจากการจัดระเบียบโลกใหม่ ทหารจะหันมาสนใจไปที่ความเป็นอาชีพและกิจกรรมทางทหารมากขึ้นในอนาคต อันใกล้นี้ โอกาสของทหารไทย ยากที่จะทำการรัฐประหารจากการประมวลด้านเหตุและปัจจัย จากมิติทางบทเรียน 10 ปีที่ผ่านมา ในอนาคตของประชาธิปไตยไทย 5-10 ปีข้างหน้า เสถียรภาพของการเมืองไทยจะเข้าสู่ความเป็นรัฐที่ดี แต่ตัวแปร หรือปัจจัยสำคัญที่เด่นชัดที่สุด คือ การร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลของ 2 พรรคการเมืองใหญ่ เคยอยู่คนละขั้วการเมือง คือ พรรคเพื่อไทยที่มีอดีตนายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร สนับสนุนจับมือกับพรรคพลังประชารัฐที่มีพลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งมีความเป็นไปได้สูง จะทำให้เปลี่ยนแปลงและปฏิรูปการเมืองครั้งใหญ่ของประเทศ รวมถึงการปฏิรูปกองทัพ โอกาสที่จะเกิดการรัฐประหารยาก

องค์ความรู้ใหม่

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของการทำรัฐประหารของกองทัพ ในรอบ 2 ทศวรรษ (ตั้งแต่ปี 2548-2564) สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาของไทย ปัญหาวงจรการรัฐประหารเช่นนี้ เกิดทั้งจากระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาของไทยมีข้อจำกัด

ปัญญาชนกลุ่มที่มีความคิดทางการเมืองสูงไม่ค่อยเชื่อถือ และรากของปัญหามาจากปัญหาเชิงโครงสร้างระบบเศรษฐกิจการเมืองไทยด้วย ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลฝ่ายไหนก็ทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจและมีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูงมาก คนงาน เกษตรกร และคนรายได้ต่ำอาชีพต่าง ๆ ไม่มีอำนาจต่อรองเท่าที่ควร ไม่มีการปฏิรูปทางเศรษฐกิจที่จะทำให้คนส่วนใหญ่มีรายได้ การศึกษา และเป็นชนชั้นกลางมากพอที่ประชาชนส่วนใหญ่จะมองว่าระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาคือมีทางออกทางเศรษฐกิจสังคมที่เป็นธรรม แนวทางแก้ไขปัญหานี้คือ เราต้องสร้าง (ทั้งการเลี้ยงดู การปฏิรูปการศึกษา และการกล่อมเกลางานสังคม) ให้คนส่วนใหญ่คิดวิเคราะห์เป็นอย่างมีหลักฐานและเหตุผล มีคุณภาพทางการเมือง เป็นนักเสรีประชาธิปไตยมากกว่าที่เป็นอยู่ รวมทั้งต้องปฏิรูประบบทหาร ตำรวจ ระบบการปกครองทั้งระบบด้วย ที่ทหารไทยทำรัฐประหารได้ครั้งแล้วครั้งเล่า เพราะกองทัพไทยใหญ่เกินไป มีอำนาจรวมศูนย์มากเกินไป นายทหารเป็นพวกอำนาจนิยม จารีตนิยม ไม่ใช่รักประชาธิปไตย ขณะที่สหภาพแรงงาน ธุรกิจภาคเอกชน ภาคประชาสังคม นักวิชาชีพ ฯลฯ ไม่มีการจัดตั้งองค์กรได้เข้มแข็งเหมือนในประเทศพัฒนาอุตสาหกรรม ที่ทหารแม้จะมีกองทัพ มีอาวุธมากกว่าองค์กรอื่น แต่ทหารในประเทศเหล่านั้นก็ไม่คิดจะทำรัฐประหาร เพราะเขารู้ตัวว่าพวกเขาจะถูกประชาชนต่อต้านจนปกครองไม่ได้ จัดระบบบริหารกองทัพแบบคานอำนาจกัน เช่น เป็นระบบเสนาธิการร่วม ไม่ให้ใครเป็นแม่ทัพใหญ่ จะแต่งตั้งแม่ทัพก็เฉพาะเวลาต้องไปทำสงครามเท่านั้น พลเรือนเป็นรัฐมนตรีกลาโหมได้ นอกจากนั้นพวกเขาก็มีระบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ และมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น ทำให้ทหารไม่ได้มีอำนาจรวมศูนย์มากเกินไป ทหารไทยมักอ้างว่าที่พวกตนทำรัฐประหารเพราะนักการเมืองโกงและเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วย ในอังกฤษและยุโรปบางประเทศก็มีสถาบันกษัตริย์ (ภายใต้รัฐธรรมนูญ) อยู่ด้วย แต่เป็นไปไม่ได้เลยที่ทหารในประเทศเหล่านั้นจะทำรัฐประหาร โดยอ้างว่าเพื่อปกป้องสถาบันกษัตริย์ ส่วนกรณีถ้าผู้นำในประเทศเหล่านั้นโกง ก็มีกระบวนการยุติธรรม/วิธีการแก้ปัญหาทางการเมืองการปกครอง ที่บางประเทศแก้ได้โดยไม่ต้องพึ่งทหาร และสามารถส่งผู้นำระดับประธานาธิบดีหรือนายกรัฐมนตรีเข้าคุกได้ด้วย

จากการศึกษาเรื่อง ทรศนะและวิจารณ์บทบาททหารกับการเมืองไทยในอนาคตของประชาธิปไตย ผู้เขียนได้รับองค์ความรู้ใหม่ จากทัศนคติวิจารณ์บทบาททหารกับการเมืองไทยในอนาคตของประชาธิปไตยโดยตรงของสองข้อความคิดอุดมการณ์ทางการเมืองที่ขัดแย้งกันต่อเนื่องมารวม 89 ปี ของบทบาททหารกับการเมืองไทย จากทัศนคติปัจจัยในการทำรัฐประหาร จากบริบทที่มีการรัฐประหารบ่อยครั้ง เหตุแห่งความขัดแย้งและกลไกที่อ่อนแอ ได้แก่ 1) ความขัดแย้งแย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างกลุ่มอำนาจเดิมกลุ่มทุนศักดินาอนุรักษนิยมกับกลุ่มเสรีนิยม

ประชาธิปไตยใหม่ ใหม่ 2) การมีรัฐสภาที่ไม่เข้มแข็ง ขาดความสามารถที่ดีพอที่จะหาทางออกให้แก่ความขัดแย้งอย่างสันติและจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัดให้แก่กลุ่มประโยชน์ที่หลากหลาย (สุชิน ตันติกุล, 2557) 3) รัฐบาลที่อ่อนแอ ไม่สามารถที่จะขับเคลื่อนนโยบายที่แก้ปัญหาเชิงโครงสร้างของประเทศที่ฝังรากลึกได้อย่างต่อเนื่องและได้ผล 4) การมีพรรคการเมืองที่ไม่ได้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เป็นกลไกที่ระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวางในกระบวนการนโยบายสาธารณะ 5) การพลิกกลับมาใช้อำนาจทางการเมืองของกลุ่มทหารข้าราชการและศักดินา และ 6) ความแตกต่างทางอุดมการณ์ความคิดเห็นและค่านิยมทางการเมืองของคนต่างรุ่นต่างวัย การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมือง แบบเก่า ฝังลึกในสังคมเป็นปัจจัยสำคัญขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น คือ 1) ไม่ยอมรับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม (Authoritative Political Culture) และ 2) ไม่ส่งเสริมระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Patronage System)

เอกสารอ้างอิง

- กิติทัศน์ ผกาทอง. (2566). *สังคมแห่งสิทธิเสรีภาพ*. คณะรัฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาลวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. (2552). *หนึ่งศตวรรษ: รัฐธรรมนูญและรัฐประหารกับการเมืองสยามประเทศไทย จากกบฏ ร.ศ. 130 ถึงรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 หรือประชาธิปไตยกับอำมาตยาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ณัฐพล ใจจริง และคณะ. (2558). *พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับแนวพระราชดำริด้านการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2558). *การเมืองวัฒนธรรมไทย : ว่าด้วยความทรงจำ/วาทกรรม/อำนาจ*. นนทบุรี : ฟาเดียวกัน.
- สุจิต บุญบงการ. (2556). *รัฐและสังคมในบริบทประชาธิปไตย*. คณะนิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชิน ตันติกุล. (2557). *รัฐประหาร พ.ศ.2490 จุดกำเนิดอำนาจนิยมของกองทัพรัฐประหาร*. กรุงเทพฯ : มติชน.

